

580

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ

ΓΕΡΜΑΝΟΥ Π. ΣΤΡΗΝΟΠΟΥΛΟΥ

—•••—
Ἐκδίδεται σεπτῇ πατριαρχικῇ κελεύσει καὶ χορηγίᾳ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

~~~~~
1912

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ

ΓΕΡΜΑΝΟΥ Π. ΣΤΡΗΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐκδίδεται σεπτῇ πατριαρχικῇ κελεύσει καὶ χορηγία

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1912

SISMANOGILLO

Παναγιώτατε Δέδποτα,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Φιλόμουσον ἀκροατήριον,

Ἐνα ἔτι αἰσίως διανύσασα δόλιχον καὶ τοῦτον, ἐξηκοστὸν ὄγδοον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως, εἰς τὴν μακρὰν ἄλυσιν τῶν ἐνιαυτῶν τῆς ὑπάρξεως καὶ λειτουργίας αὐτῆς συναρμόσασα ἢ ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας ἐμφανίζεται καὶ αὖθις πρὸ ὑμῶν, τῶν ἐνθέρμων αὐτῆς προστατῶν, ἵνα δῶ λόγον τῶν πεπραγμένων αὐτῆ. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἄψηται τοῦ κυρίου ἔργου αὐτῆς, καθήκον ἡγείται δόξαν καὶ αἶνον ἀναπέμψασα πρῶτον τῷ ἐν Τριάδι προσκυνουμένῳ Θεῷ ἐπιτῆ ἀφθόνως ἄνωθεν δαψιλευθείση αὐτῆ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εὐλογία πρὸς πλουσίαν καὶ εὐχυμον καρποφορίαν, τὸν φόρον εἶτα νὰ ἀποτίσῃ ὀλοψύχου εὐγνωμοσύνης πρὸς τε τὴν Ὑμετέραν θεόστεπτον Κορυφὴν καὶ τὴν κυκλοῦσαν Αὐτὴν περίσεμνον τῶν ἀγίων ἀρχιερέων χορείαν καὶ σύνολον τὴν ἀποστολικὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου Ἱεραρχίαν. Διότι ὑμεῖς ἀπ' ἀρχῆς φυτεύσαντες ἐπὶ τοῦ περικαλλοῦς λόφου τῆς Νέας Σιών τὸν ἀμπελῶνα τοῦτον τῆς θείας ἐπιστήμης καὶ τῆς κατ' ἀνθρώπον σοφίας καὶ ἐπιμελῶς αὐτὸν κατὰ πάσης ἐναντίας προσβολῆς περιθριγκώσαντες οὐ διαλείπετε ἕως ἄρτι ἐπιπέμποντες αὐτῷ ὑετὸν

πρώϊμον καὶ ὄψιμον καὶ μετ' ἐνδελεχοῦς στοργῆς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐργατῶν, οἷς ἐξέδοσθε αὐτόν, παρακολουθοῦντες. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὑμῶν τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἢ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς κοινῆς πάντων μητρὸς Σχολῆς ὑμετέρα φροντὶς παραθαρρύνουσι καὶ τὸν ὑπευθύνως τῇ ὥρᾳ ταύτῃ πρὸ ὑμῶν λογοδοτοῦντα νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν ἐτησίων στατιστικῶν πληροφοριῶν, ἀλλ' εἰσερχόμενος καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ δέοντος γενέσθαι νὰ ὑποδείξῃ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας καὶ τὰς ὑπαρχούσας ἐλλείψεις καὶ μετὰ παρρησίας ἐξαιτήσῃται ταχεῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Διότι ὅσον καὶ ἂν εἴνῃ τις αἰσιόδοξος περὶ τῶν τῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπιτελουμένης ἐργασίας, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται εἰς αὐτὸν διὰ μακροῦ χρόνου ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐθισθέντα ὑποπιπτος πᾶσα μεταβολὴ καὶ καινοτομία, δὲν δύναται νὰ μὴν ἀνομολογῇ καὶ οὗτος, ὅτι ὡς ἐν παντί, οὔτω καὶ ἐν τῷ ποικίλῳ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἔργῳ δέον νὰ ὑπάρχῃ καὶ βαθμιαία τις πρόοδος καὶ ἐξέλιξις. Ὡς ἄρα — ἵνα ἐμμείνωμεν ἐν τῇ παρομοιώσει — καθῆκον τοῦ ἐπιστάτου τοῦ ἀμπελῶνος εἶνε ἀνυστάκτως μελετῶν τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας, τὴν βλάστησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν κλημάτων, τὰς ποικίλας νόσους καὶ τοὺς πολεμίους αὐτῶν νὰ εἰσηγῆται ἐκάστοτε τὰ ὑπὸ τῆς πείρας καὶ τῆς ἐπιστήμης ὑπαγορευόμενα μέτρα εἴτε πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐξησθενημένου ἐδάφους εἴτε πρὸς ἐκκοπήν καὶ ἀντικατάστασιν τῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου φθαρέν-

των κλημάτων εἴτε πρὸς ἀλλαγὴν τῶν ἀπηρχαιωμένων τῆς καλλιέργειας μεθόδων, οὕτως ἐπιβάλλεται καὶ τοῖς κυρίοις τοῦ ἀμπελῶνος μὴ μόνον τοῦ παραχρήμα κέρδους στοχαζομένοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον τῆς Ἐκκλησίας συμφέρον ἀφορῶσι καὶ περὶ τούτου, ὡς ἐμπρέπει καλοῖς οἰκονόμοις τῆς χάριτος, προνοοῦσιν, ὅπως προθύμως τὰς εἰσηγήσεις μελετῶντες μετὰ ζήλου καὶ δραστηριότητος ἐπιλαμβάνωνται τῆς διορθώσεως τῶν πλημμελῶς ἐχόντων. Διότι συμβαίνει καὶ ἐν τῇ διοικήσει τῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ὅ,τι καὶ ἀλλαχοῦ ἢ εὐθύνη τῶν ἀτυχιῶν ἐπιβαρύνει τὸν καθ' ἕξιν νομιζόμενον ὑπόλογον, τῇ δ' ἀληθείᾳ οὐχὶ τοιοῦτον, ἃ τε πάσης ἐλευθέρας κινήσεως καὶ ἐνεργείας ἄμιρον, διαδιδράσκουσι δὲ τὸν ἔλεγχον οἱ ὄντως ὑπεύθυνοι ἐπαρκῶς ἀποκρυπτόμενοι ὀπισθεν τῆς διηνεκοῦς τῶν παρ' ἡμῖν μεταβολῆς, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται οὐ μόνον ἡ ἰδία, ἀλλὰ καὶ ἡ τύχη τῶν ἐμπεπιστευμένων αὐτοῖς διοικήσεων. Ἄλλ' ὁμιλοῦντες πρὸς εἰδότας τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας ἐκάστου ἡμεῖς δὲν χρῆζομεν τῆς κατανομῆς τῶν εὐθυνῶν, διότι οὐδ' ἐκλήθημεν εἰς τοῦτο, ἀλλ' ὑποδεικνύοντες ἀπλῶς τὰ τε γενόμενα καὶ τὰ δέοντα γενέσθαι ὑπὲρ τῆς τροφοῦ Σχολῆς θὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀρμοδίων. Χάριτας δέ, ὡς εἰκός, ὁμολογήσομεν, ἂν προθύμων καὶ ἐπιεικῶν τύχωμεν ἐν τῷ παρόντι ἀκροατῶν.

* *

Μετὰ τὴν ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἑμετέρας σεπτῆς καὶ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου γενομένην ἀπόλυσιν τῶν πέ-

ρυσιν ἀποφοιτησάντων ὀκτὼ μαθητῶν ὑπελείφθησαν ἐν τῇ Σχολῇ ἐξήκοντα καὶ πέντε. Ἐκ τῶν πρὸς ἐξέτασιν δὲ εἰς τὴν Σχολὴν προσελθόντων 28 ὑποψηφίων μετὰ τὴν ἰατρικὴν δοκιμασίαν γενομένην ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ ἐξοχ. κ. Λιμαράκη χάριν πλείονος ἀσφαλείας πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς σεβ. Ἐφορίας προσκληθέντος, ὁ καθηγητικὸς Σύλλογος ἔκρινεν εἰσακτέους δώδεκα μόνον καὶ κατέταξεν 1 εἰς τὴν Γ' τάξιν, τὸν Γεώργιον Δάνην ἐκ Φιλιππουπόλεως, 1 εἰς τὴν Β' τὸν Γεώργιον Σαραντίδην ἐκ Μιτυλήνης καὶ 10 εἰς τὴν Α' τοὺς ἐξῆς : Ἀνδρέαν Γεώργεβιτς ἐκ Πρεσρένης, Εὐστράτιον Γεωργανδζόγλου ἐξ Ἰκονίου, Εὐάγγελον Παπᾶ ἐξ Ἰωαννίνων, Θεοδόσιον Ἀβουρτζελῆν ἐκ Λιβάνου τοῦ κλίματος Ἀντιοχείας, Θεόδωρον Νεοφυτίδην ἐκ Χαλδείας, Ἰπποκράτην Πολυζωΐδην ἐξ Ἡρακλείας, Παντελῆν Ρόκον ἐκ Δήμνου, Χαραλάμπην Θεοδωρίδην ἐκ Χάλκης, Χαραλάμπην Χαραλαμπάκην, Βυζάντιον καὶ Τηλέμαχον Σπυρίδην Προυσαέα. Τοῦ τελευταίου μὴ προσελθόντος δι' ἀγνώστους τῇ Σχολῇ λόγους, ἐνὸς δὲ τοῦ Δημ. Ἀντωνιάδου μαθητοῦ τῆς Γ' τάξεως ἐκ Συγῆς τῆς Προύσης αἰφνιδίως κατὰ τὴν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ διαθέρισιν ἀναρπαγέντος ὑπὸ τῆς βροτολοιγοῦ χολέρας, ἐνεγράφησαν μὲν ἐν τῷ Μητρώῳ τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 75 μαθηταί, ἐφοίτων δὲ πράγματι 74 μόνον, τοῦ ἐκ τῶν μελλόντων τελειοφοίτων Εὐστρατίου Κωνσταντίνου ἕνεκα βαρυτάτης κατὰ τὰς διακοπὰς ἀσθενείας ἀναγκασθέντος συστάσει ἰατρικῇ νὰ ἀναβάλῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὸ

ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος. Τούτων δὲ 9 ἀπετέλουν τὴν Α' τάξιν, 12 τὴν Β', 12 τὴν Γ', 13 τὴν Δ', 12 τὴν Ε', 10 τὴν ΣΤ' καὶ 6 τὴν Ζ', ὀρμώμενοι κατ' ἐπαρχίας 25 ἐκ τῶν μητροπόλεων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, 25 ἐκ τῶν τῆς Μ. Ἀσίας, 14 ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, 6 ἐκ Παλαιστίνης καὶ Συρίας, 1 ἐξ Ἀγίου Ὁρους, 1 ἐκ τοῦ κλίματος Ἀλεξανδρείας, 1 ἐκ τῆς Ἰ. Μουῆς τοῦ Σινᾶ καὶ εἰς ἐκ τῆς Ἰ. Μουῆς Κύκκου τῆς Κύπρου. Ὅτι μετ' εὐλόγου λύπης διεπίστωσεν ὁ καθηγητικὸς Σύλλογος καὶ αὐθις κατὰ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις, αἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ διεμορφώθησαν εἰς διαγωνισμούς, ἐν οἷς τὴν νικῶσαν ἔχουσιν οὐχὶ αἰοῖαι δῆποτε καὶ ὅθεν δῆποτε συστάσεις, ἀλλ' ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ἀξία τῶν προσερχομένων, εἶνε τό τε ὀλιγάριθμον τῶν ὑποψηφίων καὶ τὸ ἐν πολλοῖς ἀπαράσκευον αὐτῶν. Διότι, ἐνῶ οὕτω δὲν παρέχεται ὑλικὸν πλούσιον πρὸς διαλογὴν ἔστω καὶ τὴν μόνην δυνατὴν εἰς τοὺς διδάσκοντας, τὴν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς τ. ἔ. ἰδιοφυΐας καὶ τῆς ἀμέσου ἐξωτερικῆς ἐντυπώσεως, ἐπιβεβαιοῦται ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀλήθεια, ὅτι πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων οἱ νόμῳ τεταγμένοι ὅπως προνοῶσι μὴ μόνον περὶ τῆς ὑλικῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς δυναμικῆς, οὕτως εἰπεῖν, τροφοδοτήσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ὁδοῦ πάρεργον ὑπολαμβάνουσι τὸ καθῆκον τοῦτο. Ὅτι δὲ καὶ τὸ πρῶτον, ἡ συντήρησις ὑποτρόφων, ἐλλιπῶς ἐπιτελεῖται ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις χρόνοις προσεπιμαρτυρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἐκ τῶν 75 μαθητῶν τῆς Σχολῆς δεκαπέντε μόνον τυγχάνουσιν ὑπότροφοι ἀρχιερέων, οἱ δὲ ἄλλοι ἢ εἶνε κατὰ τὸ

πλείστον ιδιοσυντήρητοι πενιχρῶς ἔστιν ὅτε καὶ περὶ τὰ ἀπαραίτητα ἔχοντες ἢ ἀναμένουσιν ἐκ τοῦ ἐλέους ἰδιωτῶν ἢ ἀδελφοτήτων τὰ πρὸς προμήθειαν τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν καὶ βιβλίων χρειώδη. Καὶ δὲν ἀπόκειται μὲν εἰς ἡμᾶς νὰ κρίνωμεν κατὰ πόσον εἰς τοῦτο πταίει ἡ θελησις ἢ ἡ δύναμις, ἀλλ' ἐπιτρέπεται βεβαίως νὰ φρονῶμεν καὶ ἐκθύμως νὰ συνιστῶμεν, ὅπως βαθμιαίως εἰσαχθῇ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ἀλλαχοῦ τοσοῦτον εὐδοκιμοῦν ἔθος τῶν ὑποτροφιῶν ἢ κληροδοτημάτων παρεχομένων εἰς τοὺς ἀπόρους, ἀλλ' ἀρίστους τῶν μαθητῶν εἰς λόγον ἐπιδόσεως καὶ ἡθους εἴτε ἐπὶ ἐν ἢ δύο ἔτη εἴτε καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν σπουδῶν κατόπι διαγωνισμοῦ. Ἐν μάλιστα τὴν πρὸς τοῦτο ὁδὸν διανοίξῃ αὐτὴ ἢ σεβ. τῆς Σχολῆς Ἐφορία ὀρίζουσα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ποσόν τι εἴτε ἐκ τοῦ ταμείου αὐτῆς εἴτε ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν εἰς τὴν Σχολὴν κατὰ καιροὺς γενομένων κληροδοτημάτων δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι τὸ παράδειγμα αὐτῆς θὰ μιμηθῶσιν ἐκ τε τῶν φιλομούσων καὶ δυναμένων ἀρχιερέων πολλοί, ἴσως δὲ καὶ ἀδελφότητες καὶ ἰδιῶται κατόπι τῆς προσηκούσης ὑποδείξεως καὶ ἐνεργείας. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς συντηρήσεως τῶν οἴκοθεν ἐπιδεῶς ἐχόντων μαθητῶν φαίνεται ἡμῖν ὁ κράτιστος πάντων οὐ μόνον διότι ἀποτελεῖ βραβεῖον καὶ κέντρον ἅμα μαθήσεως καὶ ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ διότι μεταφέρει πῶς τὴν περὶ μελλούσης ἀποκαταστάσεως ἐλπίδα καὶ φροντίδα τῶν μαθητῶν ἀπὸ τοῦ μέρους εἰς τὸ ὅλον, ἀντὶ δὲ τῆς προσκολλήσεως εἰς ἄτομα καὶ τῆς δι' αὐτῶν εἰς τὰ ὑπάτα τῶν ἀξιωματῶν ἀναρριχίσεως γεννᾷ

ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἐργασίαν καὶ ἀξίαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ὅλον τῆς Ἐκκλησίας σῶμα καὶ τὰ ὑψιστα αὐτῆς συμφέροντα. Ἐπειδὴ δὲ περὶ ἀριθμῶν καὶ στατιστικῆς ἡμῖν ὁ λόγος, δὲν βάλλει ἴσως ἄπο σκοποῦ ἂν μνημονευθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποφοιτησάντων τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους ἀνῆλθεν εἰς 456, ὧν τετρακόσιοι μὲν καὶ ἑξ̄ συνεμορφώθησαν τῇ δοθείσῃ ὑπ' αὐτῶν ὑποσχέσει κατὰ τὴν εἰς τὴν σχολὴν εἴσοδον, ἥτοι ἱερώθησαν, πενήτηντα δὲ μόνοι εἴτε ἐτράπησαν πρὸς ἄλλα ἔργα, εἴτε καὶ διακρατοῦσιν ἔτι τὸ ἱερὸν ἔνδυμα δρῶντες πολλαχοῦ ὡς ἱεροκήρυκες καὶ διδάσκαλοι. Καὶ κατόπι τοσαύτης πληθύος ἀποφοίτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ὧν πολλοὶ ἐν ὑπομονῇ τρέχουσι τὸν προκείμενον αὐτοῖς ἐν κατωτέροις ἀξιώμασιν ἀγῶνα, προσδοκῶντες, ὅπως καὶ μέχρις αὐτῶν θάττον ἢ βράδιον εἰσδύσῃ ἀκτὶς εὐμενείας καὶ ἐπιβραβεύσεως τῶν πόνων αὐτῶν ἀπὸ μέρους τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας, εὐλόγως διερωτᾶται τις τίνας χάριν πλατεῖα ἀνεώγη ἐπ' ἐσχάτων ἢ πύλη τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος εἰς ἀποφοίτους καὶ ἄλλων θεολογικῶν σχολῶν, κἂν ἔτι τινὲς αὐτῶν κριθέντες οὕτως ἢ ἄλλως ἀδόκιμοι ἀπεπέμφθησαν τῆς Σχολῆς ταύτης, ἥτις ὄριστα νὰ παρασκευάζῃ τὸν κλῆρον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Οὐδεὶς ἡμῶν βεβαίως ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ ἐν Χάλκῃ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ σκοπὸν προτίθεται οὐχὶ μόνον νὰ ἐφοδιάσῃ διὰ τῶν ἀπαραιτήτων θεολογικῶν γνώσεων τοὺς μέλλοντας ὑπηρέτας τοῦ λόγου καὶ

οικονόμους τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ παρασκευάσῃ διὰ τῆς καθημερινῆς ἀσκήσεως καὶ πράξεως καὶ δι' εἰδικῆς τινος μορφώσεως κληρικούς δυναμένους νὰ ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐν τῷ κλίματι τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀγωνιζομένης Ἐκκλησίας. Ἄν τοῦ εἰδικοῦ τούτου σκοποῦ στοχάζεται καὶ ἐν μέρει ἐπιτυγχάνει καὶ ἄλλη τις σχολὴ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν πλὴν τῆς ἡμετέρας, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀμφισβητῶ ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς παρατηρήσεως καὶ πείρας καὶ γνώσκων, ὅτι οἱ δεσμοὶ οἱ ἐνοῦντες τὴν ἐξυπονοουμένην Θεολογικὴν Σχολὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς κατὰ τύχην αὕτη παρασκευάζει καὶ λειτουργοὺς, ἤκιστα τυγχάνουσι καταφανεῖς κατά τε τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποπτεῖαν τῶν μελλόντων αὐτῆς ὑπουργῶν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν. Ὅτι δὲ ταῦτα δὲν εἶνε ἐκ τῶν συνηθῶς pro domo sua λεγομένων, ἀλλ' αὕτη ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων, ὡμολόγησαν ἤδη σεπταὶ τέως καὶ νῦν κορυφαὶ τῆς γείτονος Ἐκκλησίας, αἱ μὲν καὶ ἐπιχειρήσασαι διὰ τῆς ἰδρύσεως ἰδιαίτερου μεγάλου ἱεροδιδασκαλείου κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἡμετέρας Σχολῆς τὴν ὡς ἔνεστι θεραπείαν τοῦ κακοῦ, αἱ δὲ, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἀνυποιγτόλως διακηρύξασαι τὴν καθόλου ὑπεροχὴν τῶν δρώντων παρ' αὐτοῖς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀποφοίτων ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς τῆς θεολογικῆς αὐτῶν σχολῆς. Εἰς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης ἔρχονται καὶ ὅσα σχετικὰ ἢ Ἑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης ηὐδόκησε, λόγου συμπεσόντος, νὰ μοι ἀνακοινώσῃ ἐκ τῆς συνδιαλέξεως αὐτῆς μετ' ἀντιπροσώ-

που λαοῦ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας διὰ τοῦ χριστιανικοῦ φωτὸς καταυγασθέντος, ἐπ' ἐσχάτων δὲ, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, τὴν φωτοδότιδα μητέρα ἀπολακτίσαντος, περὶ τῆς ἰδέας, ἣτις κρατεῖ παρὰ τῷ λαῷ ἐκείνῳ περὶ τῶν ἐπιζώντων ἔτι ἐκ τῶν ἐν ἡμῖν μορφωθέντων κληρικῶν. Μηδ' ὑπολάβῃ τις, ὅτι ταῦτα λέγων ἀγνοῶ τὴν σχετικὴν τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν διάταξιν, καθ' ἣν μετὰ συνδιάλεξιν ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἐπιτρέπεται ἢ ἐγγραφῇ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλεξίμων καὶ ἀποφοίτων ἄλλων θεολογικῶν σχολῶν. Ἄλλ' ὁ λόγος, ὅστις ὑπηγόρευσε τὴν ρηθεῖσαν διάταξιν οὐδαμῶς διαφέρων τοῦ ἄλλου, δι' ὃν ἐξαιρετικῶς καὶ ἐπὶ μίαν μόνην πενταετίαν ἐθεσπίσθη ἢ ἐγγραφῇ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐκλεξίμων καὶ μηδόλως θεολογίας γευσαμένων μετὰ προηγηθείσας ἐξετάσεις ἐν ὠρισμένοις μαθήμασιν οὐδεὶς ἄλλος ἢ ἡ ἑλλειψις ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ ἡμετέρων ἀποφοίτων, ἵνα καταλάβωσι τὰς σχολαζούσας τότε θέσεις. Ἄν καὶ κατὰ πόσον, πάλαι ἀρθέντος τοῦ λόγου τούτου, δέον νὰ μένη ἰσχύουσα ἢ ἄδεια αὕτη κρινάτωσαν ἐν καιρῷ οἱ ἄνωθεν καθεστῶτες ἐρμηνευταὶ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν. Ὅτι ὅμως καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἀδεῶς δύναμαι νὰ εἶπω εἶνε τοῦτο. Καὶ παραμενούσης ἐν ἰσχύϊ τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως, εἰς ὑμᾶς, τοὺς φυσικοὺς κηδεμόνας καὶ προστάτας τῶν νεωτέρων ἐν μαθητικοῖς σκάμμασιν ἀδελφῶν, ἀπόκειται νὰ περιαγάγητε ταύτην εἰς ἀχρηστίαν, ἵνα μὴ, στρεφομένου ἀλλαχόσε βαθμηδὸν διὰ τὰς παρομαρτούσας τοῦ βίου εὐκολίας τοῦ ρεύματος τῶν σπουδαστῶν,

ἐκτελεσθῆ ἐν ἀπωτέρω μέλλοντι ἢ ἐν στιγμῇ βαρυτάτης ἀθυμίας δοθείσά μοι συμβουλή, ὅπως κλείσας τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν ἐπιγράψω ἐπὶ τῆς εἰσόδου αὐτῆς «οἰκία δι' ἐνοίκιον».

Ἄλλ' ἔλθωμεν εἰς τὴν ὑγιεινὴν τῆς Σχολῆς κατάστασιν. Ἡ ὑγεία τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ αἰσίως διαρρεῦσαν σχολικὸν ἔτος ὑπῆρξε καθ' ὅλου εὐάρεστος. Διότι οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐφ' ἱκανὸν ἐν ἀρχῇ μαστισάσης τὴν βασιλεύουσαν φοβερᾶς ἐπιδημίας παρέμεινεν αὕτη ἀπρόσβλητος, ἀλλὰ καὶ ἐφεξῆς, ἐξαιρέσει ὀλίγων ἀναποδράστων κρυολογημάτων, οἱ πάντες διήλθον τὸ ἔτος ὑγιῶς πλὴν ἐνός, ὅστις ἔνεκεν ἐλαφρᾶς στηθικῆς αἱμορραγίας ἐδέησε μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν θερινῶν ἐξετάσεων ἰατρικῇ συστάσει νὰ ἀποχωρήσῃ πρὸς ἀνάρρωσιν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Λέσβου. Εἰς τὴν παρατηρουμένην σχετικὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη βελτίωσιν τῆς ὑγιεινῆς τῆς Σχολῆς καταστάσεως συντελεῖ μὲν καὶ ἡ ἐπιμελεστέρα ἰατρικὴ προσοχὴ καὶ ἐπίστασις, ἀλλὰ πρὸ πάντων οἱ κρείσσονες ὁλονὲν καθιστάμενοι ὅροι τῆς ἐν τῇ Σχολῇ ἐνδαιτήσεως, δι' ἀφειδεστέρως ὑπὲρ αὐτῆς δαπάνης, δι' ἣν καὶ χάριτας ὁμολογῶ ἀπὸ μέρους πάντων τῇ σεβαστῇ τῆς Σχολῆς Ἐφορίᾳ. Ἄλλ' ἡ βελτίωσις τῆς διαίτης δὲν εἶνε ὁ μόνος ὅρος πρὸς ὑγιεινοτέραν διαρρύθμισιν τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διαβιώσεως. Πρὸ πολλοῦ κατενοήθη καὶ ἐξήρθη καὶ ὑπὸ τῶν προκατόχων μου καὶ ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἰδία καὶ δημοσίᾳ ἢ ἐπιβλητικῇ ἀνάγκῃ τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Σχολῆς δι' ἐπαρκούς ποσότητος ὕδατος οὐχὶ πρὸς πόσιν,

διότι περὶ τούτου μετ' ἐλπίδος οὐδέποτε καταισχυνοῦσθαι ἐπαφιέμεθα εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὰς λοιπὰς χρήσεις, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἠὔξησε καταπληκτικῶς διὰ τε τὴν κατὰ τὰς νεωτέρας ἀπαιτήσεις διασκευὴν τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς συχνοτέρας πρὸς τὸ ἄριστον ὕδωρ ἐπαφῆς τῆς νεωτέρας γενεᾶς. Διότι τό τε σύστημα τοῦ καθαρισμοῦ καὶ οἱ δῆθεν λουτήρες τῆς Σχολῆς δὲν ἀποτελοῦσι μόνον οἰκτρὸν ἀναχρονισμὸν ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὴν ἄλλην πολυτέλειαν καὶ εὐμάρειαν τῆς οἰκοδομῆς, ἀλλ' ἐπηρεάζουσι καὶ τὴν ὑγείαν τῶν ἐν αὐτῇ διαιτωμένων ἢ τοῦλάχιστον δὲν παρέχουσιν ὅ,τι οὐχὶ πλέον δημόσια ἰδρύματα, ἀλλὰ καὶ ἰδιωτικαὶ κατοικίαι ἀπαραιτήτως κέκτηνται. Καὶ τίνι μὲν τρόπῳ θεραπευτέα ἢ ἔλλειψις αὕτη ἐλπίζω, ὅτι ἀπεφῆνατο ἤδη ἢ πρὸς τοῦτο καὶ ἐσχάτως ὀρισθεῖσα ἐπιτροπή. Ἐξαίρω ὅμως καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης τὸ ἐπεῖγον τῆς θεραπείας ἐπὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ἡ Σχολὴ θὰ ἀπολαύσῃ τοῦ μεγάλου τούτου ἀγαθοῦ, τοῦ ἀφθόνου ὕδατος. Ὅταν δὲ πρὸς τὴν προμήθειαν ἐπαρκούς ὕδατος συνδεθῇ καὶ ἡ δαπανηρὰ μὲν, ἀλλ' ἐξ ἴσου ἀπαραίτητος θεραπεία καὶ ἄλλης τινὸς ἐλλείψεως, καθ' ἧς διαμαρτύρονται τὰ ὄργανα τῆς ὀσφρήσεως οὐ μόνον τῶς ἐνοικούντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἅπαξ τὴν Σχολὴν ἐπισκεπτομένων — καὶ τοιοῦτοί εἰσι πλείστοι ἡμεδαποὶ καὶ ξένοι ἐλκόμενοι ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ κτιρίου μεγαλοπρεπείας — τότε ἀποκτᾷ ἡ Σχολὴ ὅ,τι ἀπολύτως ἀπαιτεῖται πρὸς ὑγιεινὴν δια-

βίωσιν τῶν τροφίμων αὐτῆς. Εἶπον «ὅ,τι ἀπολύτως ἀπαιτεῖται» διότι τῶν ἐλλείψεων τούτων πληρουμένων, δὲν ἀποκλείεται ἡ μέριμνα καὶ περὶ ἄλλων, οἷαι ἡ κεντρικὴ θέρμανσις, ἡ ἐγκατάστασις ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ εἴ τι ἄλλο, τὰ ὁποῖα καίπερ κοινῶς ὡς πολυτελείας μᾶλλον ἢ πρώτης ἀνάγκης ἔργα θεωρούμενα τείνουσι νὰ καταλάβωσι καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ τὴν θέσιν, ἣτις πρὸ πολλοῦ ἐδόθη αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ὑγείας τῶν μαθητῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς οὐχ ἠκιστα συμβάλλεται ἡ γενικευθεῖσα παρ ἡμῖν διδασκαλία τῆς γυμναστικῆς, μετ εὐχαριστήσεως ἀναφέρω, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συστηματικώτερον ἢ ἄλλοτε ἠσκήθησαν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἱεροσπουδασταὶ, χάρις εἰς τὴν προθυμίαν καὶ τὴν ἀφιλοκέρδειαν τοῦ γυμναστοῦ τῆς Ἐμπορ. Σχολῆς κ. Δ. Ἀσπροπούλου, πρὸς ὃν καὶ δημοσίᾳ ἐκφράζω τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας. Ἐπιμᾶλλον εὐχαρίστως ἀναγγέλλω, ὅτι ἡ νῦν σεβ. τῆς Σχολῆς Ἐφορία ἀπαρχὴν ποιουμένη τῆς πολλὰ ἐν τῷ μέλλοντι ὑπισχνουμένης ρηξικελεύθου δράσεως αὐτῆς ἀπεδέξατο πρότασιν τοῦ σχολάρχου περὶ τακτικῆς ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους διδασκαλίας τῆς Γυμναστικῆς καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, ἣν δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι θὰ περιβάλῃ διὰ τοῦ προσήκουτος κύρους καὶ ἡ ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ὑπὸ τὴν πεπνυμένην ἡγεσίαν τῆς Ἐμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος. Λείπεται ἄρα μόνον ἀπὸ πολλοῦ προσδοκῶν τὸν μέγαν αὐτοῦ εὐεργέτην τὸ ἀρτισύστατον Γυμναστήριον τῆς Σχολῆς, ἵνα ἐξερχόμενον τῆς νηπιώδους αὐτοῦ καταστάσεως

ἀνέλθῃ εἰς τὴν προσήκουσαν τῷ περιβάλλοντι περιωπῆν.

***

Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς παρὰ τὴν καλῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κρατήσασαν συνήθειαν ἐδέησεν ἔνεκα τῆς εἰς τὸ ὀξύτατον αὐτῆς σημεῖον ἐξιχθείσης ἐπιδημίας ἐν ἀρχῇ τοῦ σχολικοῦ ἔτους νὰ ἀναβληθῇ ἀπὸ τῆς 1ης εἰς τὴν 16ην Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ ἐγένετο, ἐπευλογοῦντος τοῦ ἐν τῇ σχολῇ τὰς διατριβὰς ποιουμένου ἐπιτίμου προέδρου τῆς ἐφορίας καὶ πρυτάνεως τῶν παρ ἡμῖν θεολόγων σεβ. μητροπολίτου πρώην Νικομηδείας κὺρ Φιλοθέου. Οὐδεμιᾶς δὲ ἐπελθούσης οὔτε ἐν τῷ διδάσκοντι προσωπικῷ οὔτε ἐν τῷ προγράμματι τῶν μαθημάτων οὐσιώδους μεταβολῆς πλὴν τῆς ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀναλήψεως καὶ αὐθις τοῦ μαθήματος τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Κ. Δ. ἀντὶ τοῦ παραιτησαμένου τοῦτο δι ὑπερκόπωσιν ἔλλογ. κ. Βασιλείου Αντωνιάδου ἐδίδαξεν ὁ Σχολάρχης Δογματικὴν Θεολογίαν ἐν τῇ Ε΄ καὶ ΣΤ΄ τάξει Συμβολικὴν ἐν τῇ Ζ΄. Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Δ. ἐν τῇ Ε΄. Εγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Δ΄ καὶ Ἱερὰν Κατήχησιν ἐν τῇ Β΄ τάξει ὥρας καθ' ἑβδομάδα 12. Ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Ἰωάννης Εὐστρατίου: Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν ἐν τῇ Ε΄, ΣΤ΄ καὶ Ζ΄ τάξει μετὰ ἱστορικῶν γυμνασμάτων ἐν τῇ Ε΄, Πατρολογίαν ἐν Ε΄ καὶ ΣΤ΄ τάξει, Ποιμαντικὴν ἐν τῇ Ζ΄ καὶ Ἱερὰν Ἱστορίαν ἐν τῇ Α΄ τάξει ὥρας 16. Ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Δημήτριος Γεωργιάδης: Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον καὶ Ὁμιλητικὴν μετὰ Ὁμιλητικοῦ Φροντιστηρίου ἐν

τῇ ΣΤ' τάξει ὥρας 6 καὶ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ Α' Β' Γ' καὶ Δ' τάξει ὥρας 15. Ὁ ἔλλογ. κ. Β. Ἀντωνιάδης: Χριστιανικὴν καὶ Φιλοσοφικὴν Ἠθικὴν ἐν τῇ ΣΤ' τάξει, Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῇ Ε' καὶ ΣΤ', Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Π. Δ. ἐν τῇ Ε'. Ἱερὰν Ἑρμηνευτικὴν καὶ Ψυχολογίαν ἐν τῇ Δ', Λογικὴν ἐν τῇ Γ' καὶ Ἐξηγητικὸν Φροντιστήριον ἐν τῇ Ζ' τάξει ὥρας 18. Ὁ ἔλλογ. κ. Παντολέων Κομνηνός: Ἀπολογητικὴν καὶ Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογίαν ἐν τῇ Ζ', Ἐξηγητικὴν ἐν τῇ Ε' καὶ ΣΤ', καὶ Ἑβρ. Ἀρχαιολογίαν ἐν τῇ Γ' ἐν ὅλῳ ὥρας 10 καὶ σλαβωνικὴν καὶ ρωσικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ Γ', Δ' καὶ Ε' τάξει ὥρας 8. Ὁ ἔλλογ. κ. Γ. Διανόπουλος Μαθηματικὰ ἐν τῇ Α' Β' Γ' καὶ Δ' τάξει καὶ Φυσικὰ ἐν τῇ Β' Γ' καὶ Δ' τάξει ὥρας 15. Ὁ ἔλλογ. κ. Εὐστράτιος Γεωργιάδης Ἑλληνικὰ ἐν τῇ Ε' καὶ Πολιτικὴν Ἱστορίαν ἐν τῇ Α' Β' Γ' καὶ Δ' τάξει ὥρας 15. Ὁ ἔλλογ. κ. Μιχ. Κεφάλας Ἑλληνικὰ ἐν τῇ Α' καὶ τῇ Δ' τάξει μετὰ ρητορικῶν γυμνασμάτων, Λατινικὰ ἐν τῇ Α' καὶ τῇ Β' τάξει καὶ Πολιτικὴν Γεωγραφίαν ἐν τῇ Α' τάξει ὥρας 22. Ὁ ἔλλογ. κ. Γεωργ. Ἀθανασάκης Ἑλληνικὰ ἐν τῇ Β' καὶ τῇ Γ' τάξει ὥρας 17. Ὁ ἔλλογ. κ. Θαλῆς Ἀντωνιάδης Κληρονομικὸν δίκαιον, Ἐκκλ. Δικονομίαν καὶ Νομικὸν Φροντιστήριον ἐν τῇ Ζ' τάξει, Οἰκογενειακὸν Δίκαιον καὶ Ἐκκλῆσ. Δικονομίαν ἐν τῇ ΣΤ' Ἱστορίαν καὶ Γενικὰς ἀρχὰς τοῦ Δικαίου ἐν τῇ Ε' τάξει ὥρας 9. Ὁ ἔλλογ. κ. Στέφανος Μπάρκας Λατινικὰ ἐν τῇ Γ' καὶ τῇ Δ' τάξει ὥρας 6. Ὁ ἔλλογ. κ. Θεοδόσιος Φωτιάδης Τουρκικὰ ἐν τῇ Α', Β', Γ', Δ', καὶ Ε', τά-

ξει ὥρας 16—καὶ ὁ μουσικολογ. κ. Γεώργιος Πρωγάκης Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἐν τῇ Α' Β' Γ' καὶ Δ' τάξει ὥρας 6. Οὗτοι οἱ διδάξαντες καὶ ταῦτα τὰ διδαχθέντα μαθήματα. Γινώσκων τὴν φιλοπονίαν πάντων τῶν τῶν τῇ Σχολῇ διδασκόντων καὶ τὴν ἀπὸ μακρᾶς πείρας ἐπιρρωσθεῖσαν ἰκανότητα ἐν οἷς ἕκαστος ἐνδιατρίβει μαθήμασι δὲν διστάζω καὶ δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσω αὐτοῖς τὰς θερμὰς τῆς Σχολῆς εὐχαριστίας καὶ μετὰ θάρρους νὰ ἐκζητήσω ὑπὲρ αὐτῶν τὰς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἢ ὀφειλομένη αὕτη ἀναγνώρισις οὐδόλως με κωλύει νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι καὶ ἄλλοτε εἶπον, ὅτι τὸ κέρδος, ὅπερ ἀποφέρουσιν αἱ καταναλισκόμεναι δυνάμεις ὑπὸ τε διδασκόντων καὶ διδασκομένων, ὧν οἱ πλείστοι καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲν διέψευσαν τὰς προσδοκίας τῆς Σχολῆς, θὰ ἦτο ἀσυγκρίτως μείζον, ἂν πρὸς τὴν προθυμίαν ταύτην ἀντεπέκρινετο καὶ ὀργανισμὸς Σχολῆς καὶ σύστημα ἐργασίας κρεῖσσον τοῦ ἰσχύοντος παρ' ἡμῖν ἀπὸ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1853, ἐξ ὅτου χρονολογεῖται ἡ νῦν μορφή τοῦ προγράμματος τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς. Δὲν ὑποτιμῶ πολλοῦ γε καὶ δεῖ, τὴν βαθμιαίως ἐπιτελεσθεῖσαν καὶ ἐντὸς τοῦ αὐστηρῶς προδιαγεγραμμένου τούτου κύκλου σχετικὴν πρόοδον, οὐδ' ἀπαισιοδοξῶ πρὸ πάσης ἀμερολήπτου ἀντιπαροβολῆς τοῦ παρόντος πρὸς τὸ παρελθὸν τό τε ἐγγὺς καὶ τὸ ἀπώτερον. Μελετῶν ὅμως ἀπαθῶς καὶ κρίνων ἀπροκαλύπτως τὴν ἱστορίαν τῶν ἀπὸ τριῶν δεκαετηρίδων χρονολογουμένων ἀποπειρῶν πρὸς μεταρρύθμισιν φρονῶ, ὅτι αὗται εἴτε ἐπεζήτησαν τὴν αὐξήσιν

τοῦ χρόνου πρὸς ἀνειωτέραν πως ἐντὸς αὐτοῦ κίνησιν τῶν πολυμόρφων καὶ πολυωνύμων μαθημάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῆς διδασκομένης ὕλης, εἴτε καὶ ἐπανήλθον συναποφέρουσαι καὶ λείψανά τινα δυσοικονόμητα ἐκ τοῦ νέου ὀργανισμοῦ εἰς τὸ τέως καθεστώς, ἀπέφυγον πάντοτε νὰ διακρίνωσι τὸν διφυᾶ χαρακτήρα, ὃν ἔχει ἡ ἡμετέρα Σχολή. Διότι τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην ζήτημα, ὃπερ ἐγείρεται πρὸ πάσης περὶ ἀναδιοργανώσεως ἰδία τοῦ προγράμματος μελέτης εἶνε τοῦτο. Ἀνήκει ἄρα γε ὀργανικῶς καὶ ἀναποδράστως τὸ γυμνασιακὸν τμήμα εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς Θεολ. Σχολῆς καὶ πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ ἐφεξῆς ἐν τῷ καταρτισμῷ οἴου δήποτε ὀργανισμοῦ ; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀποβαίνει τοσοῦτο μᾶλλον ἐπίκαιρος, ὅσῳ ἀπὸ μακροῦ καὶ παρ' ἡμῖν ἐν στενοτέρῳ ἢ εὐρυτέρῳ κύκλῳ παντοῖαι περιδινοῦνται γινώμαι περὶ τούτου, ὑπάρχουσι δὲ μάλιστα καὶ καὶ οἱ ἀνυποστόλως τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος κατὰ τοῦ γυμνασίου ὡς ἐπιβλαβοῦς μᾶλλον εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν βάλλοντες. Οἱ λόγοι, οὓς προβάλλουσιν οἱ ἐρασταὶ οὔτοι τῆς χειραφετήσεως σχολῆς εἰς ὑψηλότερον καὶ εἰδικώτερον σκοπὸν ἀφορώσης ἀπὸ πάσης γυμνασιακῆς οὕτως εἰπεῖν κηδεμονίας δὲν εἶνε πάσης προσοχῆς ἀνάξιοι. Οὐδεὶς, λέγουσι, τῶν καὶ ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀνωτέρας ἢ καθ' ἡμᾶς γευσασμένων θεολογικῆς μορφώσεως ἀγνοεῖ, ὅτι οὐδαμῶ ἐν ἀναλόγοις ἰδρύμασιν εἴτε ἀκαδημαῖαι λέγονται ναῦτα, εἴτε ἀνώτερα θεολογικὰ σεμινάρια, εἴτε θεολογικὰ παιεπιστημιακὰ σχο-

λαὶ, ὑφίσταται ὁ πολλῶ ἀρχαιότερας ἐποχὰς ὑπομνηστικῶν σύνδεσμος οὗτος ἐγκυκλοπαιδικῆς καὶ θεολογικῆς μορφώσεως, πλὴν ἴσως τῶν κυρίως εἰπεῖν ἱερατικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν καὶ σεμιναρίων ἅτινα τῆς ἀνάγκης μᾶλλον ἢ τῶν συγχρόνων ἀπαιτήσεων κατασκευάσματα ὑπουργοῦσιν εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ οὕτω λεγομένου κατωτέρου κλήρου. Εἰς τὴν ἐνστασιν δὲ, ἣν εὐλόγως ἤθελέ τις προβάλλῃ, ὅτι ὁ οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶν σύνδεσμος οὗτος εἶνε προῖον ἰδιαιτέρων παρ' ἡμῖν συνθηκῶν καὶ περιστάσεων, ἀντιπροβάλλουσιν ὅτι ὁμολογοῦσι μὲν καὶ οὔτοι τὸ χρήσιμον αὐτοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς εἰσαγωγῆς καὶ μετὰ ταῦτα ἐφ' ἱκανὸν, ἀρνοῦνται ὅμως τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ νῦν, ὅτε εἰς τρεῖς καὶ πλέον δεκάδας ἀνέρχονται τὰ ἑλληνικὰ γυμνάσια ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκείναις ἐφ' ὧν στρατολογοῦνται οἱ τρόφιμοι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Προσθέτουσι μάλιστα, ὅτι τῆς ἐπιλογῆς τοῦ κληρικῶ ἀξιώματος, ἂν αὕτη δέοι νὰ γένηται μετὰ βασίμου ἐλπίδος, προαπαιτούσης ὠριμότητά τινα κρίσεως, ταύτην ἀναντιρρήτως κέκτηται πολλῶ μᾶλλον ὁ διαπεράνας τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς, εἰς λόγον ἡλικίας τε καὶ μορφώσεως ἢ ὁ ἀπόφοιτος ἀστικῆς σχολῆς, οἷον προϋποθέτει τὸν εἰσαγόμενον ὁ νῦν ὀργανισμός. Ἐπὶ πᾶσιν οἷαδὴποτε διαρρῦθμισις καὶ μεταβολή, λέγουσι, τοῦ ἀνωτέρου τμήματος γινομένη εἴτε πρὸς εὐρυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ μορφῆς καὶ ἐνεργείας, εἴτε πρὸς θεραπείαν πρακτικωτέρων ἀναγκῶν, ἅς ἀδυσωπήτως ἐπιβάλλει ἢ ἐνεστῶσα τῆς ἡμέρας Ἐ]σίας κατάστασις

μοιραίως μὲν ναυαγεί νῦν πρὸ τῆς ἀρνήσεως πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ ἑπταετοῦς κύκλου, θὰ καταστῆ δὲ λίαν εὐχερῆς, περικοπτομένων τῶν τεσσάρων γυμνασιακῶν τάξεων. Ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦ καθεστῶτος ὑπέρμαχοι οὐδόλως ὑστεροῦσιν ἐπιχειρημάτων πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θέσεως αὐτῶν. Καὶ δὴ δὲν προσάγουσιν ὀφθαλμοφανεῖς καὶ εἰς τὴν ἀντίληψιν ἐκάστου προσπίπτοντας τοὺς καρποὺς μόνους τοῦ συστήματος αὐτῶν, μακρὰν δηλονότι χορείαν λευϊτῶν τῆς χάριτος ἐν διαφόροις ἀξιώμασιν ὑπὲρ τῶν θεσμίων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας προκινδυνεύουσαν καὶ ἑτέραν ἐν σμικροτέρα ἀκτῖνι τὸ δοθὲν αὐτῇ τάλαντον πολλαπλασιάζουσαν καὶ τὸν εὐαγγελικὸν λόγον ἀφειδῶς ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Κυρίου σπείρουσαν, ἀλλὰ καὶ λόγους οὐχὶ ἀμοίρους σπουδαιότητός τινος. Καὶ ἂν ἀποδεχθῶμέν, λέγουσιν οὗτοι, ὅτι ἐπληθύνθησαν ἐπ' ἐσχάτων παρ' ἡμῖν τὰ γυμνάσια, οὐδαμῶς ἔπεται, ὅτι ὑφίστανται τοιαῦτα καὶ ἐν τῇ ἔδρᾳ ἐκάστης ἐπαρχίας δικαιουμένης νὰ ἀποστέλλῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑποτρόφους εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν, οὐδ' εἶνε δυνατὸν οὕτως εὐχερῶς, ὡς συνήθως ὑπολαμβάνεται, νὰ ἐξασφαλισθῶσι τὰ μέσα τῆς γυμνασιακῆς μορφώσεως μελλόντων ὑποτρόφων εἴτε ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς ἐπαρχίας, ὅταν οὗτοι ὀρμῶνται ἐκ τῶν χωρίων αὐτῆς, εἴτε ἐν γείτονί τινι γυμνασίου εὐμοιροῦσῃ πόλει, ἐν παντελεῖ ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐλλείψει τοιούτου. Ἡ ὑπαρξίς ἄρα τῶν γυμνασιακῶν τάξεων τῆς Σχολῆς εἶναι ἢ ἀσφαλιστικὴ δικλείς κατὰ τῆς ἀνισότητος ἐν τῇ διανομῇ τῶν ἀγαθῶν τῆς θεολογικῆς

μορφώσεως καὶ κατὰ τῆς διακρίσεως τῶν ἐπαρχιῶν εἰς προνομιοῦχους καὶ μὴ τοιαύτας, ἣν ἀπαναίνεται καὶ πᾶς μὲν φίλος τῆς ἰσονομίας, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὁ διὰ τῆς ἐτησίου αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τῆς Θεολογ. Σχολῆς συνδρομῆς ἀξιῶν, ὅτι ἀπέκτησεν οὐ μόνον τὸ πρὸς τοῦτο, οὐδ' ἴσως σπανιωτάτην ἢ οὐδεμίαν ποιεῖται χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα δικαιώματα ἐπὶ τῆς καθόλου πορείας αὐτῆς. Πλὴν δὲ τούτου, ἐπάγουσιν, ἢ μέχρι τοῦδε ἱστορία τῶν εἰσαγομένων μαθητῶν δὲν δύναται νὰ καταστείλῃ ἐπαρκῶς τὸν φόβον, μὴ κλείοντες τὴν εἴσοδον εἰς τὰ πλήθη τῶν ἀποφοίτων τῶν ἀστικῶν σχολῶν πάθωμεν ἐξ ἐλλείψεως ὑποψηφίων, ἢ ἀναγκασθῶμεν ἔτι μᾶλλον νὰ διαπτύξωμεν τοὺς ὄρους τῆς διαλογῆς κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐπὶ ζημίᾳ προφανῶς τοῦ τελικοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐνεργείας τῆς Σχολῆς. Ἀλλὰ, καὶ τούτου μὴ συμβαινόντος, ἐπειδὴ, λέγουσι, κύριος σκοπὸς τῆς Σχολῆς παραμένει ἢ μόρφωσις κληρικῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρόδηλον, ὅτι αὕτη ἀδρότερον καὶ μονιμώτερον ἐπιτυγχάνεται, ὅταν οἱ τρόφιμοι προσλαμβάνωνται ἐν ἡλικίᾳ, ἐπιδεκτικωτέρα τοιαύτης μορφώσεως καὶ παρατείνωσι τὴν ἐν τῇ Σχολῇ διαπαιδαγώγησιν αὐτῶν ἐπὶ χρόνον ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτερον. Τίνας ἔχουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ δίκαιον; Ὡς δύναται τις εὐθύς ἀμέσως νὰ ἀντιληφθῆ, ἐνῶ οἱ πρῶτοι προσάγουσι λόγους οὐ μόνον ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως, οἱ δεῦτεροι ὀχυροῦνται μᾶλλον ὀπισθεν τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῶν ἡμετέρων πραγμάτων,

ἤτις οὐδαμῶς ἐπιτρέπει κατ' αὐτοὺς νὰ μεταβληθῆ καὶ κακὸν ἔτι εὖ κείμενον. Ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖνοι μὲν κηρύττονται ἀπολύτως κατὰ πάσης ὑπάρξεως γυμνασίου ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, οὗτοι δὲ κόπτονται ὑπὲρ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης αὐτοῦ, ἐκάτεροι ὠθοῦντες τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν καθ' ἡμᾶς εἰς τὰ ἄκρα. Ὅτι βεβαίως ἢ ἐγκύκλιος ἢ ἄλλως γυμνασιακὴ καλουμένη παιδείυσις ἀμφότερα ἐπιδιώκουσα, τὸν τε καθόλου μορφωτικὸν καὶ τὸν εἰς τὴν ἐπιστήμην ἰδίᾳ προπαρασκευαστικὸν σκοπὸν, δὲν συνδέεται ὀργανικῶς πρὸς αὐτὴν τὴν σπουδὴν οἷας δήποτε θεωρητικῆς ἢ πρακτικῆς ἐπιστήμης καὶ ἐπομένως καὶ τῆς θεολογίας, παντὶ που δῆλον. Ὁμολογητέον δὲ φαίνεται μοι καὶ τοῦτο ἔτι, ὅτι πᾶσα σύνδεσις οὐ μόνον ἀφαιρεῖ τὴν ἀριότητα ἐκατέρου τῶν τμημάτων συναποτελοῦσα ἐκ δύο εἰς διάφορον σκοπὸν κατατεινόντων μερῶν ἓνα ἑνιαῖον ὀργανισμόν, ἀλλὰ καὶ μεθοδικῶς βλάπει, διότι ἐθίζει ἀνεπαισθήτως τοὺς μαθητὰς εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ ἐργάζεσθαι ἔν τε ταῖς γυμνασιακαῖς καὶ ταῖς ἀνωτέραις ἢ ἐπιστημονικαῖς τάξεσι. Τὶ σημαίνουν ταῦτα, ἐννοεῖ τις εὐχερῶς πρῶτον μὲν, ὅταν ἐνθυμηθῆ, ὅτι ὑπάρχουσι τάξεις ἀνώτεραι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, ἐν αἷς παρὰ τοὺς στοιχειώδεις τῆς διδακτικῆς κανόνας διδάσκονται συγχρόνως δέκα διάφορα ἐπιστημονικὰ μαθήματα ἄνευ τηρήσεως εἰς λόγον προτεραιότητος ἢ ἀκολουθίας τῆς ἐσωτερικῆς πρὸς ἀλληλα σχέσεως αὐτῶν, ἐνῶ ὁ προχειρότατος ἐπιστημονικὸς ὁδηγὸς δὲν ἐπιτρέπει ὑπέρβασιν τῶν πέντε ἕως ἕξ μαθημάτων, αὐξανομένων τῶν ἐβδομαδιαίων τῆς διδασκαλίας

ἐκάστου αὐτῶν ὠρῶν· εἶτα δὲ ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ ἀπὸ τοῦ κατωτέρου εἰς ἀνώτερον τμήμα χωρῶν μαθητῆς, καὶ αὐτὸς ὁ μάλιστα δόκιμος πολλάκις, δὲν ἀποκτᾷ συνείδησιν τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ τῶν δύο διαφορᾶς, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ οὕτω προσλαμβάνων καὶ ἐπεξεργαζόμενος τὸ ὑλικόν, ὡς ἔμαθε καὶ ἐδιδάχθη ἄχρι τοῦ νῦν, τῇ ἀνάγκῃ ἔστιν ὅτε τῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν βαθμῶν μᾶλλον ἢ τῷ ἰδίῳ ἀληθεῖ συμφέροντι δουλεύων. Οἱ λόγοι οὗτοι πείθουσιν ἡμᾶς, ὅπως ταχθῶμεν ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς διακρίσεως τῶν τμημάτων ἀπ' ἀλλήλων καὶ τῆς αὐτοτελοῦς ἐκατέρου ὀργανώσεως, καὶ ἂν ἔτι ἐκ λόγων πρακτικῆς ἰδίᾳ ἀνάγκης κριθῆ ἀπαραίτητος τό γε νῦν ἔχον ἢ διατήρησις καὶ τοῦ κατωτέρου αὐτῶν. Ἄλλ' ἐπιβάλλεται ἢ διατήρησις αὕτη ἀπαραιτήτως; Εἶνε δηλονότι ἀναγκαία ἢ ὑπαρξίς εἰδικοῦ προπαρασκευαστικοῦ γυμνασίου ἐν αὐτῇ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ; Ὁ παιδαγωγικὸς ἢ μορφωτικὸς λόγος δὲν φαίνεται ἡμῖν ἄγαν πειστικός, διότι οὐ μόνον καὶ νῦν ἀδεῶς καὶ μηχαναῖς παντοίαις ὑπερβαίνεται τὸ ὄριον τῆς ἡλικίας κατὰ τὴν πρόσληψιν, σχετικὴ δὲ μόνον, ὡς ἄλλοτε ἀνεπτύχθη, τυγχάνει ἢ μορφωτικῆ τῆς σχολῆς ἐπίδρασις καὶ ἐπὶ τῶν ἀμέσως μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου ἔκτου ἔτους τῆς ἡλικίας προσλαμβανομένων, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπὸ πρακτικῆς κληρικῆς ἀπόψεως κύκλος ἐκ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν δύναται ἐξ ἴσου νὰ θεωρηθῆ ἐπαρκῆς, ὡς καὶ ὁ ἐνεστῶς. Σπουδαιότερα ἀναμφιβόλως εἶνε ἢ φερομένη πρακτι-

κὴ ἀνάγκη, ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἰδίᾳ, ὅτι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις, αἵτινες τροφοδοτοῦσι διὰ μαθητῶν τὴν ἡμετέραν Σχολὴν, ἤκιστα δύνανται ἄνευ ἐξωτερικῆς ἐπικουρίας ἐν τῷ μέρει ἢ ἐν συνόλῳ νὰ βαστάσωσι τὰ βάρη γυμνασιακῆς προπαιδείας, ἐφ' ἧς μέλλει νὰ οἰκοδομηθῆ μακροχρόνιος εἰδικὴ ἐκπαίδευσις. Ἄλλαχού δὲν συμβαίνει τοῦτο· διότι ἡ τὸ κληρικὸν στάδιον δεόντως ἀνυψωθὲν ἐξισώθη πρὸς τὰ οἷα δήποτε ἄλλα ἐπιστημονικὰ, ὥστε καὶ εἰς τοῦτο νὰ ἀποδύωνται ὑποψήφιοι δυνατοὶ νὰ ὑποστῶσι τὴν δαπάνην τῆς τε γυμνασιακῆς καὶ τῆς θεολογικῆς μορφώσεως κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἰδίων, ἢ ἐδέησε νὰ διαπλασθῶσι πρὸς ταῖς ἀνωτέρας καὶ κατώτερας ἐκκλησιαστικαὶ σχολαί, αἵτινες ἰδίου στοχαζόμεναι σκοποῦ χρησιμεύουσιν ἅμα ὡς τὰ κατ' ἐξοχὴν προπαρασκευαστικὰ εἰς τὰς ἀνωτέρας μορφωτήρια. Πόσον ἄρα ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων καταστάσει ἐπωφελῆς καὶ εἰς τὴν ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀνάπτυξιν καὶ ἐπιστημονικωτέραν διαρρύθμισιν συντελεστικὴ θὰ ἀπέβαιεν ἡ ὑπαρξίς παρομοίας ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς, οὐδεὶς νομίζω, ἀμφισβητεῖ μετὰ τὰ εἰρημένα. Ἄλλ' οὐδεὶς ἴσως μᾶλλον ἐμοῦ ἀνομολογεῖ τὸ ὑπάρχον καὶ ἐν τούτῳ χάσμα μεταξὺ τοῦ δέοντος καὶ τοῦ δυνατοῦ, ἀφοῦ αἱ γενόμεναι ἐν οὐ πολὺν ἀφεστῶτι χρόνῳ ἀγασταὶ ἀπόπειραι — καὶ περ εἰς τὸν πρῶτον μόνον τῶν ρηθέντων σκοπῶν ἀπιδούσαι — συνετρίβησαν ἐπὶ τοῦ ἀπορρῶγος βράχου, τῆς ἐλλείψεως παρ' ἡμῖν τῶν μέσων πρὸς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τοῦ κλήρου καὶ πά-

σης εἰς ἐπίτευξιν τούτου ὀργανώσεως. Ἄν αἱ ἐνεστῶσαι περιστάσεις δέον νὰ κριθῶσιν εὐνοϊκώτεροι τῶν ἄλλοτε εἰς σύστασιν καὶ λειτουργίαν ἰδρύματος, σκοποῦντος ἐν περιωρισμένη τινὶ ἀκτίνι νὰ παρασκευάζῃ τοῦλάχιστον τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον τῶν πόλεων καὶ νὰ ἀποτελῆ τὸν πρόδομον, ὡς εἰπεῖν, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἢ περὶ τούτου κρίσις καὶ ἀπόφανσις ἀνήκει τῇ Ἑμετέρα πεπνυμένη Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν γερασμιωτάτῃ τῶν ἱεραρχῶν χορείᾳ. Ἡμεῖς ἠθελήσαμεν ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τῆς ἰσχύος τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμοῦ νὰ ὑποδείξωμεν τὸ ἐπεχειρόμενον θεμελιῶδες πρὸ πάσης σκέψεως περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς πρόβλημα, ἐπὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν, ὅτι καὶ παραμένοντα ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκη ἀμφότερα τὰ τμήματα ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ θὰ διακριθῶσιν ἐφεξῆς ὀργανικῶς ἀπ' ἀλλήλων καὶ θὰ διαμορφωθῶσιν αὐτοτελῶς, ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐθις ἀμφοτέρων τούτων.

* * *

Ἀπὸ τῆς πνευματικῆς μεταβαίνομεν τελευταῖον εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῶν τροφίμων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ὅτι ἡ διάπλασις θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ χαρακτήρος ὀφείλει νὰ ἀποτελῆ καὶ ἀποτελεῖ σκοπὸν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, οὐχὶ τοῦ προηγουμένου δεύτερον, τοῦτο οὐδεμιᾶς χρήζει ἀποδείξεως. Τὸ ζήτημα ὅμως εἶνε, ἂν καὶ κατὰ πόσον ἐπιτυγχάνει πράγματι τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ ἡμετέρα Σχολὴ καὶ ἂν καὶ τὸ διανυθὲν ἔτος συνετέλεσεν ἐν τινὶ βαθμῷ εἰς κατόρθωσιν ἐκείνου,

ὅπερ ἐφόδιον ἀπαραίτητον πρὸς ἀληθῶς ἀνακαινιστικὴν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους δράσιν χρησιμεύει ἅμα καὶ ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς παρὰ Θεῷ εὐδοκίμησεως. Προσεθέμεθα τὸ τελευταῖον τοῦτο οὐχὶ ἄνευ τινὸς λόγου, ἀλλ' ἵνα δώσωμεν τὸ προσήκον νόημα εἰς τὸν καὶ παρ' ἡμῖν σὺν τῷ χρόνῳ εἰσαχθέντα ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ μάλιστα ἐν τῇ πράξει ὄρον τῆς χρησιμοθηρίας, ἣτις ἐσφαλμένως ὑπολαμβάνεται ὡς σημαίνουσα τὸν ἐνταφιασμόν μὲν παντὸς ἰδεώδους, τὴν βαθμιαίαν δὲ προσαρμογὴν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ εὐτελοῦς ὑλικοῦ συμφέροντος. Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται, ὅτι πᾶσα ὑγιὴς παιδαγωγία ὀφείλει νὰ μὴ ἀφορᾷ εἰς μόνην τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐμπέδωσιν παρὰ τοῖς τροφίμοις θεωρητικῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων, ὧν τὸ κῦρος δέον νὰ μένη ἀπαρασάλευτον καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κλύδωνος τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἀλλὰ καὶ νὰ καθοδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὴν προσήκουσαν ἐκτίμησιν τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἧς θὰ κληθῶσι νὰ δράσωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἄλλ' ἡ σχέσις τῶν δύο τούτων πρὸς ἀλληλα δὲν εἶνε ὡς δύο ἰσοδυνάμων μεγεθῶν, ἀλλ' οἷα ἡ σχέσις μέρους πρὸς ὅλον, ἐξηρητημένον πρὸς τὸ ἀφ' οὗ ἐξήρτηται, χθαμαλωτέρου καὶ προσγειοτέρου πρὸς τὸ ὑψηλότερον καὶ οὐράνιον. Τὰ ἰδεώδη, πρὸς τὰ ὁποῖα τόσῃν ἀποστροφῇ αἰσθάνονται οἱ τὴν προσωνομίαν τὴν θετικοῦ ἀτόπως οἰκειούμενοι κοινότατοι ὑλισταὶ, ὀφείλουσι νὰ παραμένωσιν οὐ μόνον παντὸς πνευματικοῦ ἐργαστηρίου ὁ κατ' ἐξοχὴν σκοπός, ἀλλὰ καὶ τὸ κύριον μέλημα καὶ τὸ ἀνεπίφθονον κόσμημα γενεᾶς, ἣτις ὀργᾷ πρὸς

οἰκοδομὴν κρείσσονος μέλλοντος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς. Διότι τὰ ἀπρεπῶς πολλάκις μυκτηριζόμενα ἰδεώδη δὲν εἶναι μόνον ὁ συνήθης ρυθμιστὴς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὁ προλαμβάνων τὴν ἐκπτώσιν αὐτῆς εἰς βαθμίδα ὑποδεεστέραν τῆς ἀνθρωπίνης τιμῆς καὶ ἀξίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μέσου τῆς ἀποπνικτικῆς στασιμότητος οὐχὶ σπανίως ἐγείρουσι τοὺς ἄνδρας, οἵτινες μεταστρέφουσι τὸ ρεῦμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους ἢ τοῦ συστήματος, εἰς ὃ ἀνήκουσιν. Ἄν δὲ ταῦτα ἰσχύουσι περὶ πάσης καθόλου ἐκπαιδεύσεως, πολλῶ μᾶλλον ἔχει καθῆκον εἰς τὴν ἐμφύτευσιν καὶ καλλιέργειαν ἰδεωδῶν τοιούτων Σχολῆ σκοποῦσα νὰ παιδαγωγῆσιν τοὺς καθηγεμόνας τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς, τοὺς μέλλοντας νὰ ἀποβῶσι, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, τὸ ἅλας τῆς γῆς καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Καὶ τίνα μὲν τὰ μέσα, ἅτινα πρὸς τοῦτο διατίθησιν ἡ Σχολή, τίνα τὰ ἐπιπροσθούντα εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς κωλύματα, πόσον δὲ εὐθύνης μέρος δέον νὰ καταλογισθῇ αὐτῇ ταύτῃ τῇ Σχολῇ, ἀντιπαρερχόμενοι σήμερον οὐ μόνον διότι καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης περὶ τούτου διελάβομεν, ἀλλὰ καὶ ἵνα μὴ πέρα τοῦ δέοντος μακρηγορῶμεν, ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἐκθεσιν ἀπλῶς τῶν γενομένων καὶ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ. Ἐνταῦθα, καίτοι δυνάμεθα ἄνευ τινὸς φόβου νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Σχολή ἐπραξε καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῇ καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας ὑφ' ἧς λειτουργεῖ δυνατόν, οὐδεὶς ἐθελουτυφλῶν ἐγωῖσμός θὰ παρασύρῃ ἡμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι τὸ ἀποτελέσμα τῆς ἐνεργείας τε-

λείως ανταπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας αὐτῆς. * Ἄν τὰ ἐπὶ μέρους γεγονότα πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐκδηλώσεις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ὅπως ἐπ' αὐτῶν στηριχθῆ ἀσφαλῆς κρίσις, δὲν θὰ ἔσφαλεν ἴσως τις λέγων περὶ ἡμῶν ὅ,τι καὶ ὁ ἀπόστολος ἐν ἀναλόγῳ περιστάσει εἶπεν, ὅτι καὶ «ἐν ἡμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοὶ καὶ κοιμῶνται ἱκανοὶ» (Α' Κορ. 11,30). Ἡ ἀληθῶς ἀνησυχητικὴ αὕτη νοσηρότης δύναται μὲν γενικώτερον νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου τούτου καθόλου, τὸ διαφθειρὸν τὴν πρὸς τὰ ἰδεώδη εὐγενῆ ὁρμὴν καὶ τάσιν καὶ ἀποστρέφον ἀπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς ἱεράς ἀποστολῆς· ἔταστικώτερον δὲ ἐρευνώμειον οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὁ πρὸς ταχεῖαν ἀνύψωσιν καὶ ἐπικράτησιν ἀγῶν καὶ ἐπὶ θυσίᾳ πολυτίμων ἠθικῶν ἀρχῶν. Καὶ μηδεὶς ἐκπλαγῆ ἐκ τῆς θαμβούσης ὁμοιότητος, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τῆς καταστάσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης θεωρουμένης καὶ τῆς φαγεδαίνης, ἣτις μαστίζει τὸν ὅλον ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν βίον, μεταβάλλουσα αὐτὸν ἀπὸ συστήματος καθ' ὠρισμένας ἀρχὰς καὶ κανόνας ὀργανωμένου καὶ διεπομένου εἰς σύνολον διωθουμένων προσωπικῶν παθῶν, βλέψεων καὶ συμφερόντων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἄγαν δυσδιάκριτος καθίσταται ὁ διευθύνων δάκτυλος τῆς θείας προνοίας. Εἶνε δὲ ἀτυχῶς εἰς φύσεις μὴ προσηκόντως ἐν καιρῷ τῷ δέοντι διαπαιδαγωγηθείσας οὕτως ἰσχυρὰ ἢ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος καὶ μάλιστα ὅταν ἢ πρὸς τοῦτο ἐπαφῆ ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καθίσταται ἀμεσώτερα, ὥστε οὐδεμίαν ἐγὼ τοῦλάχιστον γι-

νώσκω δύναμιν, ἱκανὴν νὰ ἀποβῆ πρόχωμα ἀνυπέβλητον εἰς τὸ ἐκεῖθεν τὴν παιδαγωγουμένην νεολαίαν ἀπειλοῦν νὰ κατακλύσῃ ρεῦμα. Μόνον συμφωνότερα πρὸς τοὺς ἀναλλοιώτους ἠθικοὺς νόμους διαρρύθμισις τοῦ ἐγγυτέρου πρὸς τὴν Σχολὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν βιωτικὸν ἀγῶνα προαλειφομένους περιβάλλοντος, μόνον αὐστηροτέρα ἀπονομὴ τοῦ δικαίου διὰ τῆς ἀμοιβῆς μὲν τῶν ἀξίων ταύτης ἐργατῶν τοῦ ἀμπελώνος, τιμωρίας δὲ καὶ ἀποκοπῆς τῶν σεσηπότεων καὶ διὰ γαγγραίνης τὸ ὅλον σῶμα διακινδυνεύοντων μελῶν δύνανται ἴσως νὰ ἐπιφέρωσι μεταβολὴν τινα καὶ ἐν τῷ πνεύματι τῶν ἐν τῇ Σχολῇ παιδαγωγουμένων. Πληθύνετε διὰ καταλλήλου διαλογῆς τὰ πρότυπα, πρὸς ἃ μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως δύναται νὰ προσατενίσῃ ἢ νέα γενεὰ, αὐξήσατε τὰ ζῶντα παραδείγματα συνδυασμοῦ ἐδραίων θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν πεποιθήσεων μετὰ νηφαλίου πρακτικῆς σοφίας καὶ συνέσεως, καὶ ἔχετε τὸν ἄριστον χειραγωγὸν εἰς διαμόρφωσιν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν χαρακτήρων, οἵτινες μετ' ἀληθοῦς αὐταπαρνησίας θὰ ἀναδυθῶσι τὸν δυσπάλαιστον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνα. Ὅταν δὲ τοῦτο γένηται, πρόδηλον, ὅτι θὰ καταπέσωσιν ὡς φύλλα φθινοπωρινὰ μὴ δυνάμενα νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὴν ἀνακαινίζουσαν τοῦ νέου πνεύματος πνοὴν πᾶν ὅ,τι συλλήβδην μαθητικὰς καλοῦμεν ἐλλείψεις, οἷαι ἢ ἐπιπολαιότης καὶ ἢ ἐλαφρόνοια, τὸ ἄλογον πείσμα καὶ ἢ αὐθάδεια, καὶ, τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, ἢ οἷσις. Διότι ὀφείλω νὰ μὴ ἀποκρύψω, ὅτι καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο κακὸν, τοῦ ὁποίου τοὺς καρποὺς θερίζει μετὰ

ταῦτα ἤτε κοινωνία ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἰδία ἢ ἐκτρέφουσα Ἐκκλησία, τὰς πρώτας αὐτοῦ ἐκδηλώσεις ἔχει ἐν αὐτῇ τῇ Σχολῇ, καίτοι δυσχερῶς δύναμαι νὰ ἐννοήσω καὶ νὰ ἐξείπω τὴν προκαλοῦσαν αὐτὸ αἰτίαν. Δὲν ἀποδέχομαι, ὅτι καὶ ἐνταῦθα «ἡ γνῶσις φυσιοῖ», διότι ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι τῇ ἀληθεῖ σοφίᾳ συνέριθος αἰείποτε ὑπῆρξεν ἡ ὑψίστη μετριοφροσύνη οὐ μόνον ἐν τῇ ἀρχαιότητι εὐφυῶς συνοψισθεῖσα ἐν τῷ στωκρατικῷ «ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα», ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, ἐκεῖ ὅμως ὅπου ὑπῆρξεν ἀληθῆς σοφία. Ἄς λάβωσιν ὑπ' ὄψιν λοιπὸν οἱ ἡμέτεροι ἱεροσπουδασταί, ὅσοι δουλεύουσι τῇ κακίᾳ ταύτῃ, ὅτι διὰ τῆς οἰήσεως αὐτοὶ παρέχουσιν εἰς τοὺς ἄλλους τὸν ἀσφαλῆ γνώμονα, ὅπως κρίνωσιν, ἂν ἐν αὐτοῖς οἰκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀληθῶς σοφοῦ, ὅπερ συμπίπτει καὶ πρὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ, ἢ τοῦναντίον τὸ τοῦ ἐπιπολαίου ψευδοσόφου, ταῦτ' ἐπιείν τὸ τοῦ ἐπηρμένου Ἐωσφόρου, καὶ ἄς προσπαθήσωσιν ἕως καιρὸς νὰ ἀποτινάξωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν οἴησιν. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσιν οὗτοι, ὅτι συναποφέρουτες οἶόν τινα ἀχώριστον σύντροφον κατὰ τὴν ἐντεῦθεν ἔξοδον καὶ τὴν οἴησιν, ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸν χεῖριστον πολέμιον τῆς ἰδίας προκοπῆς καὶ ἀνυψώσεως καὶ τὴν προχειροτέραν, ἵνα μὴ προσθέσω καὶ εὐλογωτιέραν, δικαιολογίαν ἐκείνων, ὅσοι ἀποφεύγουσι νὰ προσλάβωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἀποφοίτους τῆς ἡμετέρας προκρίνοντες τοὺς ἄλλων σχολῶν. — Ἄλλ' ὡς εἶναι δίκαιον νὰ ἐλέγχηται πρὸς διόρθωσιν ἢ κακία, οὕτω δέον νὰ ἐπαινεῖται καὶ ἀμείβηται προση-

κόντως ἢ ἀρετῇ. Ἐκεῖνος δὲ, ὅστις μετὰ προσοχῆς παρακολουθεῖ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἡμετέρας σχολικῆς ζωῆς, ὅσῳ καὶ ἂν φύσει ἀπαισιοδοξῇ, δὲν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ, ὅτι βλαστάνουσι καὶ ρόδα ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν καὶ ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ καλοῦμεν συνείδησιν τῆς ἰδίας ἀποστολῆς, δὲν εἶνε ἀγνωστόν τι χρῆμα καὶ ἐν ἡμῖν. Σεμνότης ἤθους, εὐπρεπῆς συμπεριφορά, ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθήκον, ἀτυφία ἐν ἀρρήκτῳ μετὰ τῆς ἐπιδόσεως συνδέσμῳ, εἰλικρίνεια καὶ ἀπλότης, καὶ εἴ τις ἄλλη τὸν μαθητικὸν χαρακτήρα καταγλαΐζουσα ἀρετῇ, ἐπιτρέπεται νὰ μνημονευθῶσιν ὡς ἀποτελοῦσαι ἐπίζηλον κόσμημα ἔστω καὶ σμικροῦ ἀριθμοῦ καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων μαθητῶν. Αὐξήσαι Κύριος καὶ πολλαπλασιάσαι τὸ μικρὸν τοῦτο ποίμνιον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σχολῆς καὶ πρὸς εὐδόκιμον διακονίαν τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

* * *

Τοιαύτη, Παναγιώτατε δέσποτα καὶ σεβασμ. ἱεράρχαι, ἡ κατάστασις τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς κατὰ τὸ αἰσιῶς διανυθὲν ἔτος ὑπὸ στατιστικὴν, ὑγιεινὴν, πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἔποψιν. Εἴτι δέον οὐκ ἐτελέσθη, εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀτέλειαν ἀποδιδόντες δοξάσωμεν τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ Θεὸν ἐπὶ τῇ συντελεσθείσῃ καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πνευματικῇ καὶ ἠθικῇ συγκομιδῇ ἐν τῷ ληΐῳ τούτῳ τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ἄς μὴ ἐπαναπαυώμεθα μακαρίως εἰς τὸ τελεσθέν. Ἀναγνωρίζοντες τὸ κῦρος τῆς ἀληθείας, ὅτι ἕκαστον παρερχόμενον ἔτος ὀφείλει νὰ προάγῃ ἐν ἡμῖν τὴν γνῶσιν τῶν ἐλλείψεων, εἴτε ἀφορῶσιν

εἰς τὸ σύστημα, εἴτε καιρικὸν καὶ ἐπομένως παροδικὸν φέρουσι χαρακτήρα, δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ ὑποδείξωμεν καὶ ταύτας καὶ νὰ ἐκζητήσωμεν τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Οὐδεὶς ἐχέφρων βεβαίως καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων μύστης θὰ ἀρνηθῆ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς καὶ ὑπὸ τὸ ἐνεστὸς σύστημα προσήνεγκεν εἰς τὴν ἐκτρέφουσαν αὐτὴν Ἐκκλησίαν ἢ Ἱ. Θεολογικὴ Σχολή. Ἄλλ' ἢ ἄπαυστος τῶν πραγμάτων ροή, οἱ νέοι κίνδυνοι, πρὸς οὓς ἔχει νὰ ἀντιπαλαίση ἐφεξῆς ἡ Ἐκκλησία, ἀπαιτοῦσι καὶ ἀνάλογον πανοπλίαν παρ' ἐκείνων, οἵτινες μέλλουσι νὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνα. Αἱ ποῦ μὲν ὑπούλως, ποῦ δὲ ἀνέδην προβάλλουσαι ἰδέαι, ὅτι ὁ κλῆρος οὐδένα ἔχει λόγον ὑπάρξεως ὡς δύναμις κοινωνικὴ, ἀλλὰ χρησιμεύει καὶ δέον νὰ χρησιμεύῃ ὑπηρετῆς ἀπλῶς ἄλλων πολλῶ ὑψηλοτέρων καὶ τοῖς πολλοῖς ἀκαταλήπτων συμφερόντων διασείουσι προδήλως αὐτὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ θεμέλια καὶ ἐπιβάλλουσιν ἀνύστακτον μὲν τὴν προσοχὴν καὶ ἐγρήγορσιν τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων, κατάλληλον δὲ τὴν ἐτοιμασίαν ἐκείνων, οἵτινες θὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτῶν. Ἄριστον κεκτημένοι διδάσκαλον τὴν ἐκ τοῦ παρελθόντος πείραν, πεπλουτισμένοι διὰ τῆς γνώσεως τῶν νεωτέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀναγκῶν, στοιχοῦντες τοῖς διδάγμασι τῆς ἐπιστήμης, Ὑμεῖς, Παναγ. Δέσποτα, ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, θέσθε ἀρραγεῖς τὰς βάσεις ἰδρύματος, ὅπερ κέκληται νὰ σφυρηλατῆ εὐθαρσεῖς στρατιώτας καὶ ἀξίους τῶν θεσμίων τῆς Ἐκκλησίας προμάχους.

Κύριος δὲ ὁ Θεὸς σώζοι τὴν ἄσπιλον αὐτοῦ

νύμφην, τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν πολυφίλητον αὐτῆς θυγατέρα, τὴν ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν, ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ κατευθύναι αὐτὰς εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀγίου Αὐτοῦ θελήματος. Ἀμήν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΣΤΡΗΝΟΠΟΥΛΟΥ,
ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΑΥΤΗΣ

Ἀνέτειλε λοιπὸν καὶ δι' ὑμᾶς, ὦ ἐπτάρηθος τῶν νέων τῆς χάριτος λευϊτῶν χορεία, ἀνέτειλεν ἡ πολυπόθητος αὕτη ἡμέρα, πρὸς ἣν μακροχρόνιοι ἀγῶνες καὶ ἐλπίδες ὑμᾶς κατηύθυνον. Ἴδου ἡ φιλόστοργος ὑμῶν μήτηρ καὶ τροφὸς Σχολή, ἀφοῦ ἐπταετίαν ὄλην ὑμᾶς τῷ γάλακτι τῆς πατρῴας εὐσεβείας ἐξέθρεψε καὶ εἰς τὸν εὐανθῆ τῆς θείας ἐπιστήμης λειμῶνα εἰσαγαγοῦσα, ὅ,τι καλὸν καὶ εὖοσμον καὶ τῇ ὑψηλῇ ὑμῶν κλήσει πρόσφορον πρὸς δρέψιν παρέθηκε σήμερον ὑπὸ τὰς εὐλογίας σεπτοῦ καὶ πεπνυμένου πρωθιεράρχου καὶ ἐπιλέκτου ἱεραρχῶν χορείας προπέμπει ὑμᾶς εἰς τὸ εὐρὺ τοῦ πρακτικοῦ βίου στάδιον. Καὶ σκιρτᾷ μὲν ἀγαλλομένη κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην στιγμὴν ἡ νεαρὰ ὑμῶν καρδία καὶ πληροῦνται δακρύων χαρᾶς οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέποντες δημοσίᾳ βραβευομένους πολυτεεῖς μόχθους καὶ σκάμματα μαθητικὰ, ἐν οἷς διέρρευσαν τὰ γλυκύτερα τῆς ζωῆς

ὑμῶν ἔτη, χαίρει δὲ καὶ ἐναβρύνεται ἡ ἀγαθὴ ὑμῶν κουροτρόφος Θεολογικὴ Σχολὴ ὁρῶσα ἐκείνους, οὓς ἀπτήνας ἔτι παρέλαβε νεοσσούς. ἐν σφρίγγει καὶ ἀκμῇ καταλείποντας τὴν μητρικὴν φωλεὰν, ἵνα πετασθῶσιν ἐκεῖσε, ὅπου καλέσει αὐτοὺς ἡ ἐπιτακτικὴ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας φωνή! Ἄλλὰ διατί τὴν ὁμόθυμον ταύτην μητρὸς καὶ τέκνων χαρὰν νέφος σκιάζει μελανὸν, οἷονεὶ ἐπιπροσθοῦν εἰς τὴν πλήρη καὶ τελείαν αὐτῆς ἐκδήλωσιν; Εἶνε τοῦτο ἄρα γε τῆς λύπης μόνης ἢ ζοφερὰ σκιά, ἣτις φυσικῶς παρακολουθεῖ τὴν μετὰ μακρὰν καὶ ἁρμονικὴν συμβίωσιν καὶ ἀμοιβαίαν ἀγάπην ἐπερχομένην στιγμὴν τοῦ ἀποχωρισμοῦ τέκνων ἀπὸ μητρὸς; ἢ συμβαδίζει μετ' αὐτῆς καὶ ἡ στυγνὴ τῆς ἀγωνίας μορφή, τῆς ἀγωνίας ὑμῶν μὲν πρὸ τῆς ἀνεξιχνιάστου τοῦ μέλλοντος ἀδηλότητος, ταύτης δὲ πρὸ τῆς σκληρᾶς βεβαιότητος περὶ τοῦ ἀναμένουτος ὑμᾶς ἐν τῷ ἀναπεπταμένῳ πελάγει κλύδωνος; Οὐδὲν ἄρα θαυμαστὸν, ἂν ἡ φιλόστοργος ὑμῶν μήτηρ καὶ τὴν στιγμὴν ἔτι, καθ' ἣν αἴρεται ἡ ἄγκυρα, λύονται τὰ πρυμνήσια καὶ ἐλαφραὶ ριπαὶ ἀνέμου κολποῦσι τὰ ἱστία τοῦ βιωτικοῦ ὑμῶν σκάφους, πρὶν ἢ προσείπη τὸ «εὐπλοεῖτε», ἀπευθύνει πρὸς ὑμᾶς τὰς τελευταίας αὐτῆς νουθεσίας.

«Τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον» (2 Τιμ. 4, 6). Ἴδου, φίλοι ὁμιληταὶ, εἰς πόσας λέξεις τὸ ὕστατον ἐπιστέλλον πρὸς τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ Τιμόθεον ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος συγκεφαλαιοῖ τὰς πρὸς αὐτὸν συμβουλὰς: «Τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον» λέγει καὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.

οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἐν φρονούντες, μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπῆτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ἕκαστος» (Φιλιπ. 2. 1—4). Ἦνωμένοι πρὸς ἀλλήλους διὰ τοῦ κοινοῦ σκοποῦ, τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διασώσεως τῆς ἐθνικῆς παρακαταθήκης, ἧς ὑμεῖς καὶ αὐθις ἐκλήθητε ἄγρυπνοι φύλακες καὶ ἀμύντορες, καθοδηγούμενοι ὡς ὑπὸ πολιτικοῦ ἀστέρος ὑπὸ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀκατάβλητον τῆς Ἐκκλησίας δύναμιν καὶ τὴν ὡς ἀετοῦ ἀνακαινιζομένην ζωτικότητα τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, χωρήσατε στερρῶ τῷ ποδὶ εἰστὸν προκείμενον ὑμῖν ἀγῶνα.

«Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν» (Ρωμ. 16, 20).

 SISMANGOLIO

